

Redescobrir Inca: Claustres i Clastres

Pere Rayó i Bennàssar
IES BERENGUER D'ANOIA. INCA.

UN claustre és un recinte, normalment quadrat, voltat de murs amb galeries cobertes, obertes, a través d'arcs, a un pati que es troba en el centre. Aquestes galeries comuniquen les principals dependències d'un monestir o convent.

La primera construcció de claustres té lloc en els monestirs medievals. El recinte monàstic s'organitza entorn del claustre. Al pati, quadrat i porticat, s'obren les diverses dependències: església, sala capitular, rectori, cuina, escriptori etc. Posteriorment, els convents dels ordes religiosos i les catedrals també construiran els seus claustres.

Inca conserva dos claustres conventuals, ambdós del segle XVIII, similars de forma, encara que, arquitectònicament parlant, molts diferents. Ens referim al claustre de l'antic convent de Sant Domingo i al claustre del convent de Sant Francesc.

Una clastra és un recinte a cel obert, tancat pel quatre costats, entorn al qual s'organitzen les dependències d'una possessió o casa pagesa. Només té un únic accés, el portal forà. Les cases de possessió més significades tenen clastra. Aquesta tenia una funció defensiva o de protecció davant de petites bandes armades. A Inca, algunes possessions, com Son Catlar, Son Fuster o Son Vivot, tenen clastra, però aquí ens volem referir a una clastra urbana, la del monestir de Sant Bartomeu.

CLAUSTRE DE SANT DOMINGO

Els religiosos dominics s'establiren a Inca l'any 1604, emperò no construïren l'església actual fins a la segona meitat del segle XVII. El claustre encara es retardà més i no es començà la seva construcció fins l'any 1730.

Després de la seva acurada restauració, el claustre de l'antic convent, s'ha convertit en una de les obres arquitectòniques més importants del patrimoni artístic inquer.

Té forma quadrada i un alçat de dues plantes i porxo. Les quatre façanes que miren al pati estan fetes de marès. A la planta baixa hi ha, a cada costat, set arcs carpanells aguantats per columnes d'ordre jònic, fetes de pedra viva. A la planta noble s'obren tres finestres balconeres a cada un dels costats i, en el porxo tres finestrons atrompetats col·locats damunt les finestres de la planta inferior. Les galeries que envolten el pati estan cobertes per un embigat, emperò en els quatre angles la coberta és de volta d'aresta.

A dues de les façanes del pati hi ha dibuixats sengles rellotges de sol amb la data de 1884. En el centre del pati, com es habitual en altres claustres conventuals, hi ha la cisterna, on es conserva l'aigua de pluja recollida mitjançant les teulades. El coll de pedra viva, circular, du gravada la data de 1905.

CLAUSTRE DE SANT FRANCESC

El franciscans s'establiren a Inca l'any 1325. Una primera església gòtica del segle XIV fou substituïda a les darreries del segle XVIII per l'església actual. El claustre és construït pels mateixos anys, més de mig segle més tard que el dels dominics. Ara bé, la planta del porxo, projectada per l'arquitecte Josep d'Olesa Frates, fou afegida en els anys quaranta del segle XX.

Té forma quadrada i un alçat de dues plantes i porxo. Les quatre façanes que miren al pati estan fetes de marès. A la planta baixa hi ha, a cada costat, set arcs de mig punt aguantats per pilars que, a la part exterior, tenen una mena de pi-

lastres que sobresurten del mur, acabades a la part superior amb piràmides i bolles. Aquestes pilastres són els contraforts de la volta d'aresta que cobreix les galeries que envolten el pati. A la planta noble s'obren tres finestres rectangulars a cada un dels costats i, en el porxo, separat de la planta inferior per una línia d'imposta motllurada, s'obren, sense interrupció, finestres semicirculars.

A una de les façanes del pati hi ha dibuixat un rellotge de sol i, en el centre, hi ha la cisterna, amb el coll de pedra viva, que du la inscripció ANY 1747.

CLASTRA DEL MONESTIR DE SANT BARTOMEU

Les monges jerònimes l'any 1534 s'establiren devora l'església de Sant Bartomeu, en una casa i un tros de terra que els donà el prevere Martí Cifre. Durant els segles XVI i XVII s'anà configurant la claustra del monestir. Precisament, en el segle XVII es substituï l'antiga església gòtica per l'església actual, barroca.

S'entra a la claustra per un gran portal rodó de pedra viva que, a la part exterior, és protegit per un curt passadís recobert amb volta de canó. Aquesta entrada ens recorda el portal fora d'una claustra de possessió.

Entorn a la claustra hi ha:

- les cases dels donats i del capellà, conjunt de tres cases situades a la part dreta.
- l'església, al fons, amb dos portals laterals situats davall d'una porxada que, en el centre, es sosté mitjançant una columna de característiques jòniques.
- la cambra on hi ha el torn, situada a la dreta de l'església.
- la façana, on es troba l'entrada del monestir, a ponent. S'hi obre un portal recobert per un arc de mig punt amb els brancals de pedra viva i les dovelles de marès.
- i l'albergueria que tanca la claustra pel costat sud.

En el mur de l'església hi ha un rellotge de sol. En el centre de la claustra trobam la cisterna amb el coll poligonal de pedra viva.

Prop del portal d'accés hi ha un lledoner singular per la seva grossària, conegut com el lledoner de les Monges Tancades.

La claustra del monestir de Sant Bartomeu tenia, com la de les possessions, una funció de protecció, ja que aquest indret es trobava a fora vila.

Com hem pogut veure hi ha moltes semblances entre un claustre i una claustra. El claustre forma part de l'arquitectura religiosa i la claustra de l'arquitectura civil, tot i que la del monestir de Sant Bartomeu, està associada a un ordre religiós, la de les monges jerònimes. Però el que més clarament diferencia aquests dos conjunts arquitectònics és que el claustre té galeries porticades i la claustra no en té.

ACTIVITATS:

Cerca les diferències i semblances entre un claustre i una claustra.

Quin tipus d'arc trobam a les galeries porticades del claustre de Sant Domingo?. I a les del claustre de Sant Francesc?. Defineix cada un d'ells.

Explica el concepte d'embigat i de volta d'aresta. A on trobam cada un d'aquest tipus de coberta?.

Defineix els següents termes arquitectònics: contrafort, imposta, volta de canó, brancals, arc de mig punt, dovella.